

КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЯ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Мирошниченко В.І.

Щиро вітаємо Вас від імені нашої славної Полтавщини. Наш край — це унікальний центр української духовності, науки і культури. Із давніх-давен наша земля ростила великі таланти.

У кожній із сфер суспільної діяльності можна навести імена видатних полтавців. Так, Григорій Сковорода, акумулювавши народну мудрість, створив власну філософську концепцію. Іван Котляревський став зачинателем нової української літератури, а Микола Гоголь гідно представляв свою батьківщину всьому світові.

Полтавщина — батьківщина основоположника української класичної музики Миколи Лисенка. Видатними стали художники Григорій Левицький, Володимир Боровиковський, Григорій Мясоедов, Микола Ярошенко, а Марія Башкирцева своїм витонченим мистецтвом здобула популярність у Європі.

Із Полтавщиною тісно поєднана діяльність плеяди славетних педагогів: Г.Г. Ващенко, А.С. Макаренка, М. Степенка, В.О. Сухомлинського та інших, які внесли значний вклад у розвиток освіти нашої країни і всього світу. Значний внесок у розвиток вітчизняної науки і культури зробили уродженці Полтавщини — публіцист, історик, літературознавець і громадський діяч І.П. Драгоманов, математик М.В. Остроградський, письменники Є. Гребінка, Л.І. Глібов, Панас Мирний, В.Г. Короленко, Олена Пчілка, А.Ю. Тесленко, Олесь Гончар та багато інших.

Область має певні позитиви у виконанні державної Програми комп'ютеризації та інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів. Головне управління освіти і науки визначило основні напрямки комп'ютеризації та інформатизації закладів освіти області:

1. Забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів I–III ступенів сучасними комп'ютерами з розрахунку середнього показника навантаження 5 учнів 7–11 класів на 1 персональний комп'ютер.

У 1985 році у навчальний план загальноосвітньої школи було введено предмет «Основи інформатики та обчислювальної техніки». Вивчення проводилось за безмашинним варіантом. Використовувалися лише програмовані мікрокалькулятори (ВЗ-34, МК41, та інші).

У 1987 році було одержано перший комп'ютерний клас: ДВК-2, ДВК-1 (Кременчуцька школа №30). Другий комп'ютерний клас ДВК-2 (Полтавська школа №28). Третій комп'ютерний клас КУВТ-86 з мовою програмування «Фокал» (інститут удосконалення

вчителів). У наступні роки в школи області поставляються комп'ютерні класи (ДВК, Агат, БК 0010, БК 0011, БК 0011М, Ямаха, Корвет, УКНЦ, Пошук-1, Пошук-2 та інші), які були програмно несумісні між собою і це вносило додаткові труднощі у впровадження комп'ютерної техніки в навчально-виховний процес.

У 1997 році в школах I–III ступенів області було наявно 302 кабінети обчислювальної техніки з 4252 комп'ютерами. Це становило 64% від потреби цього типу шкіл. Стан забезпечення комп'ютерами міських шкіл — 84%, сільських — 60%. Техніка, яка відповідала світовому рівню, була лише в окремих школах області.

На виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 6 травня 2001 року №436 «Про затвердження Програми інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп'ютеризації сільських шкіл на 2001–2003 роки» у загальноосвітні навчальні заклади було поставлено 3449 персональних комп'ютерів (ПК), зокрема, у сільські школи 2346 ПК (у тому числі 1600 ПК — поставка МОН України, 746 ПК — за місцеві кошти) та у міські школи — 1103 (у тому числі 11 ПК — поставка МОН України, 1092 ПК — за місцеві кошти). Середній показник навантаження становив 23 учні 7–11 класів на 1 ПК. Поставки МОН України велися з розрахунку, щоб середній показник навантаження становив 20 учнів 7–11 класів на 1 ПК.

Із 2004 року на виконання наказу управління освіти запроваджено чіткий облік комп'ютерної техніки в загальноосвітніх навчальних закладах. Наявність бази даних «Забезпечення загальноосвітніх шкіл області комп'ютерною технікою: стан, проблеми, перспективи» дала можливість вести чіткий облік комп'ютерної техніки та рівномірну поставку у заклади освіти.

На виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2005 року №1153 «Про затвердження Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006–2010 роки» у загальноосвітні навчальні заклади було поставлено 4043 персональних комп'ютери (ПК), зокрема у сільські школи 3341 ПК (у то-

му числі 2854 ПК — за рахунок субвенції з державного бюджету, 487 ПК — за місцеві кошти) та у міській школі — 702 ПК за місцеві кошти.

Нині в загальноосвітніх навчальних закладах області налічується 7742 сучасних персональних комп'ютери. Середній показник навантаження становив 8 учні 7–11 класів на 1 ПК (у тому числі, у міських школах — 10 учнів 7–11 класів на 1 ПК, у сільських — 5 учнів 7–11 класів). Обладнано 697 навчальних комп'ютерних комплексів. Ведуться роботи зі створення в кожній школі локальної мережі.

У школах використовуються у навчально-виховному процесі 203 мультимедійних проектори та 62 інтерактивних дошки, придбаних за кошти місцевих бюджетів, а також 54 назви комп'ютерних програм навчального призначення, які надійшли безкоштовно від Міністерства освіти і науки України.

Комп'ютерна техніка широко та ефективно використовується у навчально-виховному процесі загальноосвітніх навчальних закладів області. За результатами конкурсу, проведеного спільно корпорацією Intel та Міністерством освіти і науки України, щодо участі у проєкті «1 учень — 1 комп'ютер» 5 загальноосвітніх навчальних закладів із 17 в Україні (Кобеляцька школа №2, Комсомольська гімназія, Кременчуцькі ліцеї №4, №11, №30) одержали безкоштовно НЕТБУКИ для проведення дослідницької роботи з питань їх використання у навчально-виховному процесі. Відділи (управління) освіти надають допомогу навчальним закладам-учасникам проєкту «1 учень — 1 комп'ютер» щодо зміцнення їх матеріальної бази.

На виконання заходів Головного управління освіти і науки щодо підключення відділів (управлінь) освіти райдержадміністрацій, міськвиконкомів та загальноосвітніх навчальних закладів до мережі інформаційно-маркетингових центрів (www.c2n.info) відділ засобів навчання Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти проводить організаційно-методичну роботу. У мережі ІМЦ вже зареєстровано всі загальноосвітні навчальні заклади та відділи (управління) освіти області.

В області створено та активно функціонує інформаційний простір між Головним управлінням освіти і науки, інститутом післядипломної педагогічної освіти, відділами (управліннями) освіти, загальноосвітніми навчальними закладами. Ведеться робота зі створення та підтримання Веб-сайтів відділів (управлінь) освіти, методичних кабінетів, загальноосвітніх навчальних закладів

2. Підготовка всіх педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів до використання інноваційних педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі.

Головне управління освіти і науки та Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ведуть наполегливу організаційно-навчальну роботу з педагогічними працівниками щодо використан-

ня інноваційних педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі.

На вивчення основ інформаційних технологій на курсах підвищення кваліфікації вчителів усіх фахів визначено таку кількість годин: на 3-тижневих курсах 10 год. (4 год. у модулі «Філософія освіти та інформаційні технології», 6 год. — у рамках фахового модуля) та 2-тижневих курсах 4 год. за рахунок фахового модуля. У програмах курсів підвищення кваліфікації вчителів базових дисциплін наявні модулі щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій. Протягом 6–10 годин вчителі вивчають основи комп'ютерної грамотності, працюють з педагогічними програмними засобами з різних предметів, знайомляться з можливостями використання мультимедійної техніки. Відповідно до замовлень районних (міських) методичних кабінетів у програмах курсів передбачені тренінги за програмою Intel «Навчання для майбутнього» або за програмою Microsoft «Партнерство у навчанні».

На виконання наказу управління освіти і науки від 11.06.2004 року №312 «Про реалізацію програми Intel «Навчання для майбутнього» в Полтавській області» обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського, спільно з відділами (управліннями) освіти райдержадміністрацій (міськвиконкомів), районними (міськими) методичними кабінетами, керівниками опорних навчальних закладів вживають заходи щодо проведення тренінгів з педагогічними працівниками з метою оволодіння інноваційними педагогічними та інформаційно-комунікаційними технологіями.

Навчання вчителів у режимі тренінгів проводять тренери районного рівня на базі опорних шкіл. Підготовлені вчителями навчальні проєкти оформляються у вигляді «Портфоліо» та передаються до Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського для відправлення Дирекції освітніх програм корпорації Intel в Україні. Усього підготовлено понад 9000 педагогічних працівників області.

Першим завершив підготовку всіх учителів загальноосвітніх навчальних закладів району відділ освіти Решетилівської райдержадміністрації. У зв'язку з цим на базі Решетилівської гімназії проведено інструктивно-методичну нараду з координаторами програми Intel «Навчання для майбутнього» районів (міст). У форматі круглого столу обговорено досвід роботи відділу освіти Решетилівської райдержадміністрації, районного методичного кабінету, опорних загальноосвітніх навчальних закладів щодо шляхів реалізації програми. Досвідчені тренери обласного рівня Коблиця М.Г. (Гадяцька гімназія), Кузуб Ю.А. (Семенівський навчально-виховний комплекс №2), Телятник С.М. (Кобеляцька загальноосвітня школа №2) провели майстер-клас з координаторами районів (міст) з проблеми «Особливо-

сті підготовки та проведення тренінгу за програмою Intel «Навчання для майбутнього».

Хороших результатів щодо підготовки вчителів за програмою Intel «Навчання для майбутнього» досягнуто у районах: Пирятинському — 85,16 відсотка від потреби, Кременчуцькому — 81,63 відсотка від потреби. Проте, незадовільним на сьогодні залишається стан охоплення навчанням учителів у Диканському, Глобинському, Миргородському, Гребінківському, Семенівському районах, де провели підготовку лише до 35 відсотків вчителів до потреби.

З 2006 року в ПОППО ім. М.В. Остроградського, у межах спільної ініціативи Міністерства освіти і науки України та корпорації Microsoft «Партнерство в навчанні», проводяться 16-годинні навчальні семінари з проблеми «Методика викладання курсу «Основи інформаційно-комунікаційних технологій» та 36-годинні навчальні семінари з проблеми «Основи інформаційно-комунікаційних технологій». До навчання залучаються учителі різних предметів, методисти інституту. Зокрема, у форматі тренінгів підготовлено 33 тренери районного (міського) рівня та 34 методисти інституту. Названі тренери провели тренінги на базі 21 районних (міських) методичних кабінетів для підготовки тренерів шкільного рівня. У липні 2007 року пройшли навчання завідувачі районними (міськими) методичними кабінетами.

Усього за період з 2006 року підготовлено 2455 педагогічних працівників області. Активно працюють м. Кременчук, м. Комсомольськ, Кременчуцький, Котелевський, Великобагачанський, Диканський райони.

Головне управління освіти і науки та Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ведуть організаційно-методичну роботу з педагогічними працівниками загальноосвітніх навчальних закладів — учасниками проекту «Рівний доступ до якісної освіти». На базі закладів, що увійшли до цього проекту і мали досягнення, напрацювання з окремих питань у форматі інструктивно-методичних нарад, семінарів-практикумів, тренінгів було розглянуто: «Особливості створення локальної комп'ютерної мережі закладу», «Використання комп'ютерної техніки в управлінській діяльності закладом освіти», «Створення Веб-сайту школи та особливості його супроводу» та інші. Учасниками навчань були директори шкіл, їх заступники з навчальної (наукової) роботи, вчителі інформатики та вчителі-філологи. Як результат у закладах освіти обладнані шкільні локальні мережі та створені Веб-сайти.

3. Підготовка вчителів інформатики (підвищення кваліфікації на курсах, семінарах, ...).

Головне управління освіти і науки приділяє належну увагу підвищенню кваліфікації вчителів інформатики. У 1988–1999 роках, крім курсів під-

вищення кваліфікації (1 раз у 3–4 роки), працювали постійно діючі семінари-практикуми для користувачів техніки: БК, Корвет, УКНЦ та інші. Заняття проводились щоквартально протягом трьох днів за 18-годинною програмою. Місце проведення визначалось наявністю кращого досвіду використання комп'ютерної техніки.

У 1987 році проведено Всеукраїнський семінар-практикум з учителями інформатики, користувачами КУВТ-86. Опрацьовано особливості використання КУВТ-86 у навчально-виховному процесі.

У 1989 році проведено Всеукраїнський семінар з питань особливостей вивчення інформатики з використанням нових підручників. У роботі семінару взяли участь автори підручників та вчителі інформатики шкіл області.

Протягом 2001–2002 років усі вчителі інформатики загальноосвітніх навчальних закладів пройшли навчання за 36-годинною програмою «Особливості використання сучасної комп'ютерної техніки у навчально-виховному процесі» в режимі тренінгу на базі вищих навчальних закладів Полтави.

Систематична робота щодо підвищення фахового рівня вчителів інформатики принесла хороші результати. Зокрема, у 2002 році на III (державному) етапі Всеукраїнського конкурсу «Учитель року» в номінації інформатика перше місце виборола Лисенко Тетяна Іванівна, учитель інформатики обласного ліцею-інтернату для обдарованих дітей сільської місцевості при Кременчуцькому педагогічному училищі ім. А.С. Макаренка.

У 2008 році у м. Полтаві було проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Комп'ютерна грамотність учителів з точки зору стандартів ЄС» та Всеукраїнський навчально-практичний семінар для завідувачих кабінетами (методистів) інформатики інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Метою конференції стало обговорення методичної системи навчання вчителів різних предметів основ інформаційно-комунікаційних технологій, а очікуваними результатами — вироблення рекомендації практикам і розроблювачам освітньої політики щодо впровадження в систему освіти України ІКТ-стандарту для вчителів.

Ми розуміємо, що підвищення комп'ютерної грамотності вчителів — одне з першочергових завдань розвитку української освіти. Орієнтирами на цьому шляху повинні стати стандарти ІКТ-компетентності педагога. Учасники конференції — науковці, викладачі вищих навчальних закладів, методисти обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, учителі шкіл, обговорювали такі питання як:

- стандарти комп'ютерної грамотності вчителів країн-членів ЄС;

- проведення педагогічного експерименту щодо навчання вчителів інформаційно-комунікаційних технологій;
- сутність поняття ІКТ-компетентності педагога.

У рамках конференції відбувся Всеукраїнський навчально-практичний семінар для завідуючих кабінетами (методистів) інформатики інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Методисти інформатики пройшли навчання та отримали сертифікати за курсом «Основи Інтернету», познайомилися з новим безкоштовним ресурсом від компанії Майкрософт — Digital Literacy (це онлайн та офлайн курси українською мовою), пройшли тренінг «Цифрова грамотність».

Учасники семінару мали можливість ознайомитися із системою роботи Полтавської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів №13 (директор Гончаренко Іван Дмитрович) та Полтавського обласного ліцею-інтернату для обдарованих дітей із сільської місцевості ім. А.С. Макаренка (директор Шульга Валерій Іванович).

Курси підвищення кваліфікації для учителів інформатики, відповідно до замовлень методкабінетів, відбуваються двічі на рік. Тематика курсів учителів інформатики: робота з обдарованими учнями, підготовка до олімпіад з інформатики, розробка шкільного веб-сайту, технології Web 2.0, профільне навчання з інформатики тощо. У 2009 році проведено підготовку 44 учителів інформатики. У рамках курсів підвищення кваліфікації проведені тренінги з підготовки вчителів інформатики до роботи за новими профільними програмами.

Крім того на базі інституту пройшли навчання 96 учителів за курсами «Основи веб-дизайну», «Основи візуального програмування», «Основи Інтернету».

Значну увагу в цьому році приділено підготовці вчителів, які викладатимуть з 2009–2010 навчального року інформатику в загальноосвітніх навчальних закладах І–ІІ ступенів за навчальними планами і програмами 12-річної школи. Проведено навчальні заняття для 9 груп учителів-нефахівців (179 вчителів), під час яких учителі ознайомилися з навчально-методичним забезпеченням викладання інформатики в 9-х класах, особливостями оцінювання навчальних досягнень учнів, методикою вивчення предмету та проведення практичних робіт.

4. Організаційно-навчальна робота з обдарованими дітьми з питань програмування та інформаційних технологій.

У 1986 році була створена творча група вчителів інформатики щодо підготовки учнів до поглибленого вивчення основ програмування та участі у Всеукраїнській учнівській олімпіаді з основ інформатики та обчислювальної техніки. Слід відзначити значний внесок з цього питання таких учителів: Пятікової В.П., учителя Полтавської школи №28; Федоряки П.В., учителя Трудоловівської школи Миргород-

ського району; Мишалова В.О., учителя Машівської школи; Ігнатенка С.О., учителя Андріївської школи Хорольського району; Коблиці М.Г., учителя Гадяцької гімназії. Як наслідок команда учнів Полтавської області у 1993 році на IV (державному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з основ інформатики посіла перше місце.

Наступним кроком стало (на виконання наказу управління освіти) створення у 1999 році школи олімпійського резерву на базі Кременчуцького педагогічного училища ім. А.С. Макаренка — закладу нового типу, що забезпечує безперервну освіту молоді. На базі школи олімпійського резерву навчаються учні загальноосвітніх навчальних закладів області. Навчання пройшли понад 280 учнів. Заняття проводять висококваліфіковані викладачі училища. Слід відзначити значний внесок з цього питання таких викладачів: Лисенко Т.І., Кіндякової Н.Г., Шакоцька В.В. та інших.

Нині педагогічному училищу 79 років. Відомий у всіх куточках Полтавщини та за її межами своїми славними традиціями, інноваційною діяльністю, висококваліфікований педагогічний колектив постійно дбає про надання якісних освітніх послуг.

Особлива увага була приділена комп'ютеризації освітнього процесу. І вже у 1998 році було узагальнено їх досвід на тему «Комп'ютеризація управління закладом» у формі відеофільму.

З 2008 року училище працює над проблемою «Формування життєвої та професійної компетентності учнів та викладачів в умовах інформаційного суспільства», що є новим кроком його життєдіяльності. Для реалізації проблеми обрано компетентно орієнтований підхід, що базується на принципах науковості, емоційності, раціоналізму в методах і прийомах, діагностуванні, інноваційності, інтерактивності, співтворчості. Саме на цих принципах базуються сучасні технології навчання. Серед них пріоритетними, на наш погляд, є інформаційно-комунікаційні технології.

В училищі стали традиційними щорічні конкурси творчих надбань викладачів, серед яких вагоме місце посідають електронні засоби навчання. Кращі з них результативно представляють заклад у різноманітних конкурсах, виставках. Серед найвищих досягнень — перемоги викладачів у престижних змаганнях освітян «Учитель року», «Учитель-новатор», конкурсі навчальних програм та підручників з інформатики, бронзова медаль, отримана колективом на XI Міжнародній виставці «Сучасна освіта України 2008».

Ми свідомо розуміємо, що комп'ютер не може замінити живого, емоційного спілкування вчителя та учня, проте розглядаємо інформаційно-комунікаційні технології як важливий інструмент навчально-виховного процесу в сучасному інформаційному суспільстві.